

Medijska pismenost u školskim knjižnicama

**Nensi Čargonja Košuta, prof. i dipl. bibl.
Stručna suradnica knjižničarka-mentorica
OŠ „Srdoči“, Rijeka**

knjiznica.ossrdoci@gmail.com

**Ksenija Sobotinčić Štropin, prof. i mag. bibl.
Stručna suradnica knjižničarka-mentorica**

OŠ Pećine, Rijeka i OŠ „Klana“, Klana

ksenija.stropin@gmail.com

Sažetak

Medijska pismenost važan je segment suvremenog odgoja i obrazovanja u osnovnim školama te čimbenik koji stvara osnovu za uspješan odgojno-obrazovni proces. Razumijevanje važnosti medijskog opismenjavanja nužno je kako bi se pratio proces globalizacije, razvoj suvremenih tehnologija te smjernice Vijeća Europske unije o medijskoj pismenosti koja omogućuje učenicima da sudjeluju u odgojno-obrazovnim, građanskim i kulturnim aspektima društva kako bi imali aktivnu ulogu u demokratskom procesu. U publikaciji „Čitajmo između redaka“ autori ističu kako „...potreba za medijskim odgojem i obrazovanjem proizlazi iz komunikacijskih prava i prava na informaciju koji proizlaze iz ljudskih prava zaštićenih međunarodnim dokumentima.“ (Letinić et al., 2016).

Uz navedeno jedna je od ključnih kompetencija u digitalnome svijetu koji se stalno razvija i mijenja. Stoga je važno podučiti učenike vještinama medijske pismenosti jer je to najbolji način zaštite od dezinformacija, propagande, potencijalno štetnih utjecaja medijskih sadržaja, kao i zaštite privatnosti i podataka u digitalnom svijetu.

U radu će biti predstavljen niz praktičnih primjera koje autorice u svojoj višegodišnjoj odgojno-obrazovnoj praksi provode sa svojim učenicima u povodu važnih datuma iz ove domene, a osnovni je cilj potaknuti i inspirirati kolege na slične aktivnosti u njihovu svakodnevnom (knjižničarskom) radu.

Ključne riječi: medijska pismenost; digitalne kompetencije; dezinformacije; sigurnost na internetu; školske knjižnice; knjižnica OŠ „Srdoči“; knjižnica OŠ Pećine; knjižnica OŠ „Klana“.

1. Uvod

U svijetu koji se neprestano mijenja, učenje o medijskoj pismenosti ne bi trebalo ograničiti na učenje o alatima i tehnologijama, već bi učenike trebalo usmjeriti na to da steknu vještine kritičkog promišljanja potrebne za rasuđivanje te prepoznavanje razlika između činjenica i dezinformacija.

Medijska pismenost kod učenika razvija tehničke, kognitivne, kritičke, društvene, etičke, praktične i kreativne kompetencije koje im omogućuju učinkovito korištenje informacijama i medijima te sigurno i odgovorno stvaranje i dijeljenje medijskih sadržaja na različitim platformama. Mediji kao sredstvo komunikacije mogu dati veliki doprinos odgoju i obrazovanju, ali isto tako mogu biti izvor strahova i frustracija kod učenika.

Nastava medijske pismenosti u osnovnoškolskom obrazovanju priprema učenike za osviješteno i učinkovito korištenje medijskih sadržaja te sposobnost analitičkog i kritičkog promišljanja, a zbog svega rečenog idealna je da ponovno potvrdi onu, u knjižničarskoj literaturi sveprisutnu činjenicu da je školska knjižnica ne samo informacijsko, već i medijsko i komunikacijsko središte škole, izvor informacija i znanja učenicima i učiteljima te potpora svim nastavnim i izvannastavnim aktivnostima.

Odakle uopće krenuti i koji pristup odabrati u medijskom opismenjavanju učenika, ali i kolega, pitanja su na koje će biti pokušano dati odgovor u nastavku.

2. Vrste medija i najvažniji aspekti medijske pismenosti

U svojem djelu „Digitalni mediji i nastava“ Muller (2022) ističe kako su „mediji istodobno i nositelji simboličkih poruka, komunikacijski oblici i kulturne formacije“. Razlikujemo primarne medije (knjiga, tisak, časopis i sl.), sekundarne medije (film, televizija bez elektroničkih pomagala...) i tercijalne medije (multimediji, internet i dr.), stoga je važno medije promatrati sa svih aspekata (Muller, 2022). Pod pojmom mediji autori publikacije „Djeca i mediji“ podrazumijevaju: „tradicionalne masovne medije, kao što su novine i časopisi, televizija i radio, te novije medije poput interneta, društvenih mreža i platformi za razmjenu videozapisa“ (Tomljenović et al., 2018).

S obzirom na to da su najvažniji aspekti medijske pismenosti zaštita privatnosti i osobnih podataka na mreži, prepoznavanje lažnih vijesti i dezinformacija te različitih mišljenja i stavova, u OŠ „Srdoči“, OŠ Pećine i OŠ „Klana“ redovito se provode aktivnosti iz područja medijske pismenosti.

Učenici spomenutih škola tako obilježavaju Dane medijske pismenosti, ali i razne druge datume s „medijskim predznakom“, sudjelujući u organiziranim radionicama u školskoj knjižnici: gledaju i interpretiraju prigodne medijske sadržaje te sudjeluju u kvizovima znanja na temu medijske pismenosti. Nastavom medijske pismenosti u školskim knjižnicama ističe se važnost kritičkog razmišljanja, promiče se medijsko obrazovanje učenika te se tako oblikuju stavovi učenika i stvaranje slike o svijetu oko njih. Autori publikacije „Pozitivni i negativni medijski sadržaji“ navode kako su mediji usmjereni: „na jako velik broj ljudi kojima prenose informacije ili poruke, a odrastanje i socijalizacija djece danas je bez medija zapravo i nezamisliva“ (Ciboci, L. et al., 2018).

3. Dani medijske pismenosti

Projekt Dani medijske pismenosti pokrenula je Agencija za elektroničke medije i UNICEF-a 2018. godine pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture i Ministarstva znanosti i obrazovanja, uz sudjelovanje vrtića, škola, fakulteta, knjižnica, kina, medija, udruga i brojnih drugih partnera.

U školskim se knjižnicama na razne načine mogu uvrstiti aktivnosti s područja medijske pismenosti kao što je analiza medijskih sadržaja kojom će se učenici naučiti kritičkom mišljenju te će prepoznati raznovrsne aspekte medija. Učenici tijekom analize i interpretacije pojedinoga medijskog sadržaja mogu iznijeti stav o nekoj temi ili medijskom sadržaju te će im se na taj način pružiti prilika da sami dođu do svojih zaključaka.

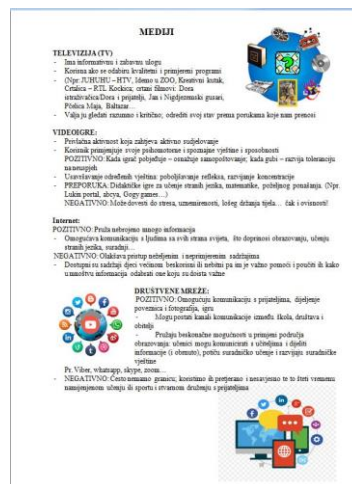
U knjižnici OŠ „Srdoči“ Dani medijske pismenosti službeno se obilježavaju u protekle dvije godine i to od polovice travnja do polovice svibnja; ovisno o ponuđenim sadržajima i temama nadležnih ustanova i organizacija. Osnovni izvor informacija i cjelokupnog materijala za ovu prigodu dostupan je na službenom portalu Medijska pismenost odakle je preuzeta i „Slikovnica o medijima“ uz koju učenici 1. razreda uče prve pojmove vezane za medije te razliku između realnog i virtualnog svijeta.¹

Uz ovaj javno dostupan sadržaj knjižničarka za učenike pripremi i listić s osnovnim pojmovima i karakteristikama pojedinih medija; a sve to im biva predstavljeno u predavanju pod naslovom „Što su mediji i kako ih pravilno koristiti?“.

¹ *Medijska pismenost*, www.medijskapismenost.hr.

Slika 1. Naslovnica Slikovnice o medijima na TV-u u

Slika 2. Listić o medijima knjižnici OŠ „Srdoči“

Učenici 2. razreda bave se temom odgovornog korištenja raznih vrsta medija i digitalnim bontonom, a učenici 3. i 4. raz. gledaju videolekciju Društva za komunikacijsku i medijsku kulturu te raspravljaju o sigurnosti na internetu i vlastitim (dosadašnjim) iskustvima vezanim za to u određenim situacijama. Neki od ishoda su stjecanje dodatnih (sa)znanja o društvenim mrežama, videoigrama, općenito o komunikaciji putem interneta te *cyberbullyingu*, a cjelokupno predavanje zaokružuje se savjetima za mudro i pristojno komuniciranje i ponašanje u virtualnom svijetu.

Slika 3. Detalj s predavanja u knjižnici uz videolekciju DKMK, s učenicima 4. raz.

O ravnoteži virtualnog i realnog svijeta, točnije našeg osobnog, virtualnog te emocionalnog JA proteklog travnja raspravljano je na radionicama s učenicima 4. razreda. Nakon razgovora o svojim iskustvima ispunili su anketu prevladava li u njihovu životu virtualno ili realno i koji je aspekt života kada i gdje uputnije ostvariti.

Slika 4. Radna bilježnica "Biti svoj" dostupna za preuzimanje na portalu www.medijskapismenost.hr

Za učenike viših razreda (8. razreda) dosada je organizirana radionica u sklopu koje se raspravljalo o važnosti kritičkoga vrednovanja medijskih poruka budući da one uvelike utječu na oblikovanje stavova djece i mladih: o lažnim vijestima i načinima kako ih provjeriti, o dezinformacijama i prikrivenom oglašavanju, osobito o *klikolovkama*. Uz radionički dio, tom su prigodom prikazani i videoradovi o *influencerima* što ih je potaknulo na razmišljanje trebaju li nam oni uopće, a učenici su o tome raspravljali u skupinama.

Uvijek aktualna i zanimljiva medijska tema je i ona o društvenim mrežama. Srdočki učenici ovom su se temom prvi put organizirano pozabavili tijekom travnja 2021., prigodnom prezentacijom školske knjižničarke sa svim potrebnim podacima o temi i poveznicom na anketu² koju je bilo potrebno ispuniti, a koja je ujedno poslužila kao interno školsko istraživanje o učeničkim interesima i educiranosti.

⁶ Diseminacija i zaključci ankete internog školskog istraživanja među učenicima viših razreda OŠ „Srdoči“ dostupni su na: https://issuu.com/nensi.kosuta/docs/koja_je_dru_tvna_mre_a_najbolja.

Slika 5. Detalj iz prezentacije o društvenim mrežama

4. Projekt Medijska pismenost u školskoj knjižnici

Knjižnica OŠ Pećine u sklopu provođenja projekta Medijska pismenost u školskoj knjižnici također provodi brojne aktivnosti tijekom nastavne godine.

Učenici OŠ Pećine sudjeluju u projektu Medijska pismenost u školskoj knjižnici tijekom cijele nastavne godine te se kod učenika razvija kritičko razumijevanje medija i medijskih sadržaja i ostvaruje ishode promicanja medijske pismenosti, kao što su upoznavanje s pojmovima iz medijske pismenosti, kritičko promišljanje o raznovrsnim medijskim sadržajima te razumijevanje medija i medijskih sadržaja (Pozitivni i negativni medijski sadržaji, SR, 1. - 4. r. OŠ), (Autorsko pravo, KIP, 4. r. OŠ). Učenici u sklopu programa medijske pismenosti u školskoj knjižnici sudjeluju u projekciji te interpretiranju medijskog sadržaja, a zatim suradničkim načinom rada izrađuju digitalne materijale s pomoću digitalnih alata *Canva*, *Bookcreator* i *Padlet*.

Slika 6. Detalj s projekcije i interpretacije dokumentarnog filma, učenici 3. razreda

Učenici razredne nastave OŠ Pećine na radionicama medijske pismenosti u školskoj knjižnici razvijaju kreativne sposobnosti, samostalnost, samopouzdanje te komunikacijske i suradničke vještine likovnim i literarnim izražavanjem na temu medijskog sadržaja kojeg obrađuju, interpretiraju i analiziraju.

Slika 7. i 8. Detalj s radionice učenika 4. razreda i njihovi radovi na temu dokumentarnog film

U sklopu programa promicanja medijske pismenosti u odgojno-obrazovnom procesu u osnovnoj školi, učenici sudjeluju na terenskoj nastavi, a u sklopu provođenja projekta medijske pismenosti u školskoj knjižnici. Učenici 4. razreda ostvaruju ishode medijske pismenosti pri posjetu Dječjoj kući gdje uče medije promatrati sa svih aspekata te uz stručno vođenje voditelja programa stječu znanja o primarnim, sekundarnim i tercijalnim medijima. Nakon ostvarene terenske nastave posvećene medijskoj pismenosti njihova učiteljica Tea Jurčić te školska knjižničarka učenike upućuju na dodatne kreativne aktivnosti povezane s medijskim sadržajem o kojem su učili te učenici sudjeluju u kritičkom promišljanju o njegovim pozitivnim i negativnim obilježjima.

Slika 9. i 10. Učenje o medijskoj pismenosti pri posjetu Dječjoj kući – kino dvorana i kino studio, 4. razreda

Svake se školske godine na organiziranim radionicama u školskoj knjižnici obilježavaju Dani medijske pismenosti na kojima se ističe važnost kritičkog promišljanja o medijskim sadržajima te se promiče medijska kultura. Takvi su sadržaji sve potrebni u medijskom okruženju „...danas sve češće susrećemo i dezinformacije, manipulacije, ali i lažne vijesti koje smo već mnogo puta sreli u povijesti i zapravo su prisutne od kada postoji čovječanstvo. Mediji i suvremene informacijske i komunikacijske tehnologije samo su olakšale i ubrzale dijeljenje takvih informacija pa su i posljedice dalekosežnije“ (Ciboci et al, 2018).

Tim povodom školska knjižničarka za učenike organizira raznovrsne projekcije prigodnih medijskih sadržaja te učenici sudjeluju u kvizovima znanja na temu medijske pismenosti.

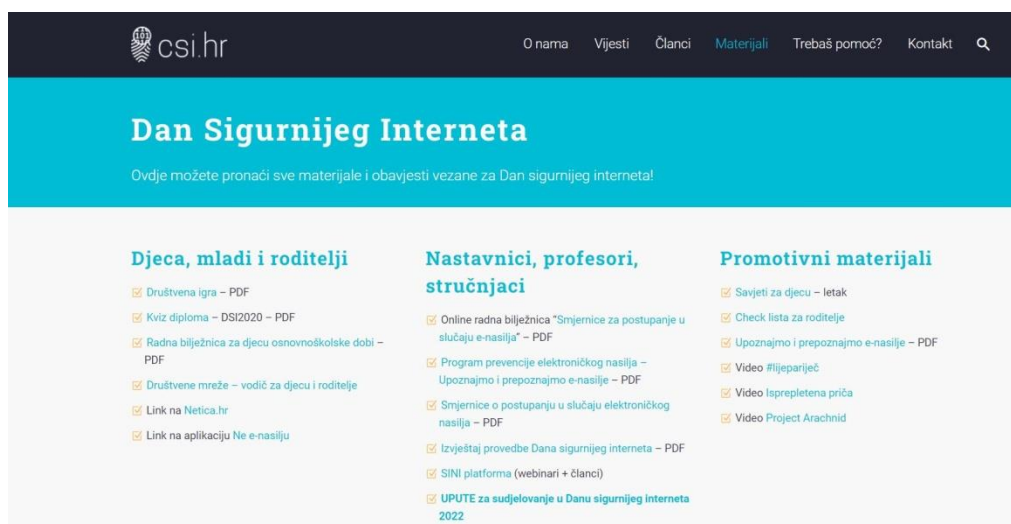
Slika 11. Logo 6. Dana medijske pismenosti u organizaciji Agencije za elektroničke medije i Ureda UNICEF-a za Hrvatsku

Slika 12. Detalj s radionice obilježavanja Dana medijske pismenosti, 2. razreda

4. Obilježavanje Dana sigurnijeg interneta

Osim Dana medijske pismenosti, drugi nezaobilazan „medijski“ dan u (osnovno)školskom GIK-u je i Dan sigurnijeg interneta. Tradicionalno se obilježava prvog utorka drugoga tjedna veljače, a u organizaciji i suradnji s Centrom za sigurniji internet.³

Slika 13. Mrežna stranica sa svim dostupnim sadržajima

U OŠ „Srdoči“ obilježen je 2021., 2022. i 2023. godine, kroz različite radionice, koje su prema preuzetim materijalima Centra za sigurniji Internet⁴ provele učiteljica Irena Ritterman i školska knjižničarka, s učenicima 3., 4. i 5. razreda.

Učenici nižih razreda aktivno su sudjelovali u raspravi razmjenjujući svoja iskustva i dolazili do zaključaka što je u digitalnom svijetu dobro, a što loše i kako se te negativne strane mogu umanjiti ili izbjeći. U kreativnom dijelu radionice crtali su svoje internetske junake prikladnih maštovitih imena te ih prikazali s njihovim „supermoćima“, tj. porukama kako se ponašati u *online* svijetu i koje su (po zdravlje korisnije) alternative.

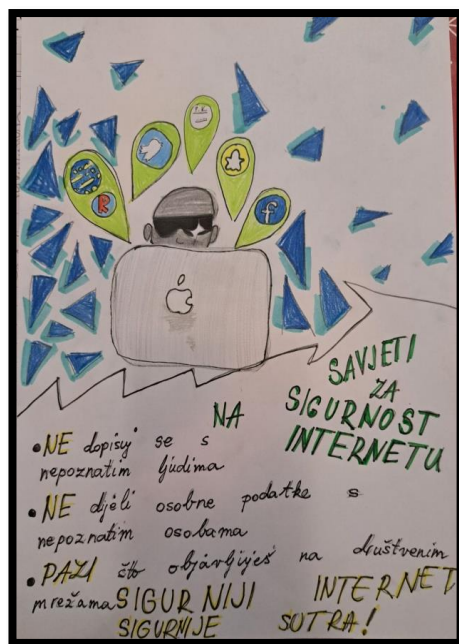
³ Sve obavijesti o edukacijama, materijali, kvizovi i sl. dostupni su na: www.csi.hr.

⁴ CSI. www.csi.hr.

Slika 7. i 8. Detalj s radionice s 3.b i dio njihovih plakata.

Učenici viših razreda bavili su se temom: *Online izazovi: Kolika je tanka granica između zabave i opasnosti?* Cilj je bio razviti osobnu odgovornost učenika u online okružju. Na satu Građanskoga odgoja i obrazovanja učenici su izrađivali letke u kojima objasnili štetne posljedice online okružja i davali savjete kako primjereno reagirati.

Slike 14. i 15. Detalj s radionice i učenički plakat.

Dobar model upućivanja učenika u svijet medija je i povezivanje medijskih sadržaja s raznim međupredmetnim temama, poput *Osobnog i socijalnog razvoja, Građanskog odgoja i obrazovanja, Zdravlja ili Poduzetništva*. U knjižnici osnovnih škola gotovo u svim segmentima rada uvijek je naglasak na MPT *Učiti kako učiti*, a u novije vrijeme gotovo nijedan sadržaj ne može proći bez barem nekog oblika primjene IKT-a, na što učenici u konačnici i najbolje

reagiraju s obzirom na to da su današnje generacije, tzv. digitalni urođenici, navikli ponajprije na vizualne podražaje te dinamičan i kolorističan sadržaj.

Učenici 6. razreda OŠ „Srdoči“ na radionici u školskoj knjižnici prošle su godine povezali nastavnu jedinicu obrade stripa s obilježavanjem aktualnog dana (MPT: *Osobni i socijalni razvoj, Zdravlje, IKT*).

Slika 16. Dio učeničkih stripova na temu Dana sigurnijeg interneta 2023.

Spomenuti dan u knjižnici prvi je put obilježen 2021. godine, internom autorskom radionicom „Dajmo lozinkama moć!“. Učenici 3. i 4. razreda tom su prigodom učili zašto su važne snažne lozinke i kako ih učiniti takvima.

DAIMO LOZINKAMA MOĆI

Upute: Slijedite sljedeće korake da bi stvorili svoju moćnu lozinku:

Vježba:

1. Zamisli neku rečenicu koju ćeš lako zapamtiti.	Npr. Nemo banise da pojubim Jabu!
2. Zapiši samo prva slova svake riječi.	N/S/D/P?P
3. Neka slova neka budu velika, a neka mala.	N/S/D/P?P
4. Dodaj neke brojeve i znakove koje ćeš lako upamtiti.	N/S/D/P?P?!
5. Upamti lozinku. Ponovi nekoliko puta da bi ju zapamtio.	N/S/D/P?P?!

A sada smisli svoju:

1. Zamisli neku rečenicu koju ćeš lako zapamtiti.	N/S/VOLIM ŠKOLU VOLIM SPAVATI!
2. Zapiši samo prva slova svake riječi.	N/S/V/S
3. Neka slova neka budu velika, a neka mala.	N/S/V/S

Slika 17. Detalj s radnog listića radionice o važnosti „jakih“ lozinke

Svake godine u veljači u OŠ „Klana“ raznovrsnim aktivnostima u školskoj knjižnici podiže svijest o sigurnosnim izazovima na internetu te se promiče sigurnija i odgovornija uporaba IKT-a (npr. *Sigurnost djece na internetu i elektroničko nasilje*, SR, 5. - 8. r. OŠ).

U sklopu obilježavanja Dana sigurnijeg interneta učenici sudjeluju na radionicama gdje razvijaju svoje tehničke, društvene, građanske i kreativne sposobnosti te se na radionicama ostvaruju ishodi razvoja digitalnih, suradničkih i komunikacijskih vještina. Uče o tome kako je internet izvrstan alat koji je dio našega svakodnevnog života, ali važno je kako ga upotrebljavamo kako bismo se zaštitili te kako je na internetu potrebno poštovati pravila ponašanja, kao i u svakodnevnom životu. Kako se navodi u publikaciji „Sigurnost djece na internetu i elektroničko nasilje“ medijske su kompetencije prijeko „potrebne ne samo odraslima, već i djeci od najranije dobi“ (Ciboci et al., 2018).

Školska knjižničarka učenicima drži predavanje uz prezentaciju o sigurnijem internetu koja je namijenjena obilježavanju Dana sigurnijeg interneta te obradi nastavnog sadržaja s temama informacijske pismenosti i sigurnosti te odgovornije uporabe digitalne tehnologije. Sadržaji u prezentaciji integriraju međupredmetne teme te IKT. Učenici zatim rješavaju nastavne listiće na temu sigurnijeg interneta te sudjeluju u kviza znanja.

Slika 18. Detalj s predavanja o sigurnosti na internetu učenicima OŠ „Klana“, 5. raz.

Sigurnost objave podataka na internetu

- Ovo je vrlo važna činjenica koja se često zaboravlja: **sve što objavite na internetu, ostaje na internetu!**
- Fotografije koje ste postavili kao profilne fotografije na različitim internetskim računima ili bilo koji sadržaj (slika, video, tekst) koji ste ikada igdje objavili, ostaje na internetu.
- Čak i ako ste nešto slučajno objavili i odmah obrisali, ostaje zapamćeno na nekom serveru i tamo ostaje zauvijek.
- Upravo zato morate paziti što objavljujete.

Slika 19. Detalj iz prezentacije *Sigurnost na internetu* koja je dio podučavanja o sigurnosti na internetu u sklopu obilježavanja Dana sigurnijeg interneta⁵

⁵ Prezentacija je dostupna i na Edutoriju, na poveznici: <https://edutorij.carnet.hr/materijali/3720357>.

6. Ostali modeli i prigode primjene sadržaja medijske pismenosti u GIK-u

S obzirom na ponuđene teme u okviru Festivala prava djece 2022./2023. od 11. listopada do 8. studenog 2022. s učenicima svih odjela 4. razreda te 5.a i 5.d razrednog odjela knjižničarka OŠ „Srdoči“ održala je prikladne radionice na temu *cyberbullyinga*. Učenici su se podsjetili dobrih i loših strana interneta i društvenih mreža, pojma *cyberbullyga*, pogledali prikladni video *#STOPcyberbullyingu*, raspravljali o opasnostima koje vrebaju tim putem i njegovim posljedicama te dobili zadatak osmisliti razredni slogan za njegovo sprječavanje.

Slika 20. Mozaik učeničkih poruka na temu #stopcyberbullyingu

U osmišljavanju sata korišteni su materijali preuzeti s mrežnih stranica [Festivala prava djece](#) i [Foruma za slobodu odgoja](#).⁶

Slika 21. Gledanje kratkog filma „STOPcyberbullyingu“

⁶ Festival prava djece, <https://festivalpravadjeece.com/> i Forum za slobodu odgoja, <https://fso.hr/>.

Sadržaji medijske pismenosti vrlo se lako mogu uklopiti i u provedbu raznih projekata i drugih tradicionalnih knjižničnih programa, a svakako su vrlo iskoristivi i pri realizaciji motivacijskog sata za čitanje nekoga lektirnog djela ili pak njegove obrade ili sinteze.

Primjeri aktivnosti te preporučenih alata u ovom području su:

- snimanje vlastite radio najave, (radio)drame, reklame ili video “mamce” za čitanje, Ig priče
- izrađivanje vlastite (sliko)priče, stripa i druge vrste kreativnih prezentacija na temelju pročitanih tekstova (pr. u Bookcreatoru) te
- izrada digitalnih plakata i postera u raznim digitalnim alatima poput Canve, Geniallyja, padleta i dr.

Pri svemu ovome valja istaknuti nezaobilaznu komponentu timskog rada s kolegama učiteljima, određenim skupinama INA-a u školi te raznim stručnim udrugama i ustanovama čime se postiže i dodatna vrijednost – suradnja s lokalnom zajednicom i osjećaj pripadnosti i korisnosti u svojoj društvenoj zajednici.

7. Zaključak

Na mrežnoj stranici Medijske pismenosti⁷ navedeno je kako je: „medijska pismenost jedna od ključnih kompetencija za život i rad u digitalnome medijaliziranom svijetu koji se konstantno ubrzano razvija i mijenja te za aktivno građanstvo i sudjelovanje u društvenim, ekonomskim, kulturnim i demokratskim procesima... Zbog toga je važno građane osnažiti vještinama i znanjem koje će im pomoći da razumiju kako mediji rade, da znaju provjeriti točnost informacija, te da znaju koristiti, kreirati i dijeliti medijske sadržaje i informacije“. Nastavno na izložene podatke i informacije može se zaključiti kako smo medijima danas izloženi više negoli ikada prije.

Nadamo se da su iskustva i dodatno znanje koje su učenici u realizaciji svih navedenih aktivnosti stekli u školskoj knjižnici, a predstavljenim u ovome radu, rezultirali i dodatnim benefitima u pogledu njihova boljeg uspjeha u svakodnevnom nastavnom procesu i svakodnevnom životu.

Literatura

1. *Biti svoj: Biti u ravnoteži u virtualnom i medijskom okruženju: Edukativni materijal, radna bilježnica za podršku mentalnom zdravlju mladih.*
https://www.medijskapismenost.hr/wp-content/uploads/2023/04/Biti_svoj_Radna_biljeznica-1.pdf

⁷ Medijske pismenosti. www.medijskapismenost.hr

-
2. Ciboci, L. i dr. (2018). *Kako prepoznati dezinformacije i lažne vijesti*. Agencija za elektroničke medije i Unicef. Zagreb. <https://www.medijskapismenost.hr/wp-content/uploads/2018/05/medijska-pismenost-lazne-vijesti.pdf>
 3. Ciboci, L. i dr. (2018). *Sigurnost djece na internetu i elektroničko nasilje*. Agencija za elektroničke medije i Unicef. Zagreb. <https://www.medijskapismenost.hr/wp-content/uploads/2018/04/elektronicko-nasilje.pdf>
https://www.gong.hr/media/uploads/med_pismenost_pub.pdf
 4. Jackson, T. (2021). *Lažne vijesti*. Školska knjiga. Zagreb. Maravić, Jasminka. Školska knjižnica – Informacijska pismenost i poticanje čitanja. <https://www.skole.hr/skolska-knjiznica-informacijska-pismenost-i-poticanje-citanja/>
 5. *Kritičko razmišljanje u digitalnom okruženju*. https://www.medijskapismenost.hr/wp-content/uploads/2020/04/Kriticko_razmisljanje_u_digitalnom_okruzenju.pdf
 6. Letinić, A. i dr. (2006). *Čitajmo između redaka – priručnik za razvoj medijske pismenosti*; GONG i KURZIV. Zagreb.
 7. Majdenić, V. (2019). *Mediji tekst kultura*. Naklada Ljevak. Zagreb.
 8. Marjanović, J. (2021). *Kompetencije i smjernice za rad školskog knjižničara (diplomski rad)*. <https://zir.nsk.hr/islandora/object/ffzg:5625/datastream/PDF/view>
 9. *Medijska pismenost*. <https://www.medijskapismenost.hr/o-nama/>
 10. Mueller, M. (2022). *Digitalni mediji i nastava: kontroverzama do inovacija obrazovanja = Digitale Medien und Lehre: mit Kontroversen zu Bildungsinnovationen*. Durieux. Zagreb.
 11. Peruško, Z. (2008). *Kultura, mediji i civilno društvo*. Naklada Jesenski i Turk, Hrvatsko sociološko društvo. Zagreb.
 12. *Poštivanje sebe i drugih u virtualnom svijetu*. <https://www.medijskapismenost.hr/wp-content/uploads/2019/04/Postivanje-sebe-i-drugih-u-virtualnom-svijetu.pdf>

-
13. *Pozitivni i negativni medijski sadržaj.* <https://www.medijskapismenost.hr/wp-content/uploads/2018/04/pozitivni-i-negativni-med-sadrzaj.pdf>
 14. Pregrad, J., Rusijan Ljuština, V., Hadžiselimović, D., Plavšić, M., Karlović, A., Puhovski, S., ... & Salečić, I. (2009). *Psihologija, mediji, etika: iskustva i promišljanja za bolju suradnju*
 15. *Slikovnica o medijima.* <https://www.medijskapismenost.hr/wp-content/uploads/2018/04/Slikovnica-o-medijima.pdf>
 16. Tomljenović, R., Ilej, M., & Banda, G. (2018). *Djeca i mediji—knjižica za roditelje i skrbnike djece.* Nacionalni audiovizualni institut Finske, Odjel za medijsko obrazovanje i audiovizualne medije (MEKU) Agencija za elektroničke medije, Hrvatska Ured UNICEF-a za Hrvatsku. Zagreb. https://www.medijskapismenost.hr/wp-content/uploads/2018/04/Djeca-i-mediji-knjizica_medijska_pismenost.pdf